

B E S L U T

Styrelsen för
Custodia Credit AB (publ)
Amiralsgatan 17
211 55 MALMÖ

FI Dnr 05-7456-309

Återkallelse av tillstånd att driva finansieringsrörelse

Finansinspektionens beslut

1. Med stöd 15 kap. 1 § andra stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse återkallar Finansinspektionen tillståndet att driva finansieringsrörelse för Custodia Credit AB (publ), org.nr 556374-9828.
2. Custodia Credit AB (publ) ska senast sex månader efter det att beslutet under punkten 1 vunnit laga kraft ha avvecklat den tillståndspliktiga verksamheten.
3. Beslutet under punkten 1 ska gälla omedelbart.

Hur man överklagar, se bilaga.

Sammanfattning

Custodia Credit AB (publ) har sedan 1997 haft tillstånd att driva finansieringsrörelse. Bolagets verksamhet omfattar huvudsakligen inlåning från allmänheten, kreditgivning i form av reverslån och fakturabelåning (factoring).

Finansinspektionen har funnit en rad brister i bolagets rutiner för intern styrning och kontroll samt i bolagets kredithantering. Det kan konstaterats att bolaget på vissa områden systematiskt brutit mot centrala kreditbestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse (LBF). Dessa överträdelser har också pågått under en längre tid. Sammantaget ger bristerna bilden av ett bolag som under en period av kraftig expansion inte förmått anpassa organisation och system till den nivå som krävs för den bedrivna verksamheten.

Bolaget har nu presenterat en plan för en översyn av bl.a. ägande, ledning, organisation och interna regler. Finansinspektionen tvingas dock konstatera att det råder osäkerhet om vilken effekt de föreslagna åtgärderna kommer att ha. Vidare kvarstår vissa allvarliga brister rörande hanteringen av bolagets kreditportfölj. De brister som föreligger och alltjämt föreligger är så allvarliga att bolaget, enligt Finansinspektionens bedömning, inte förmår driva finansieringsverksamheten på ett sunt sätt. Finansinspektionen ser mycket allvarligt på bolagets kredithantering och de risker det kan medföra. Mot den bakgrunden kan Finansinspektionen, trots beaktande av genomförda och planerade organisa-

tionsförändringar i bolaget, inte se att prognosen för bolaget är god. Det finns därför inte tillräckliga skäl för att stanna vid en varning. Bolagets tillstånd att bedriva finansieringsrörelse ska därför återkallas. Finansinspektionen bedömer att det finns skäl att besluta att återkallelsebeslutet ska gälla omedelbart.

Bakgrund

Custodia Credit AB (publ) är ett kreditmarknadsbolag som står under Finansinspektionens tillsyn. Bolagets verksamhet omfattar huvudsakligen inlåning från allmänheten, kreditgivning i form av reverslån och fakturabelåning (factoring).

Finansinspektionen genomförde den 28 och 29 november 2005 en platsundersökning hos Custodia Credit AB (publ) (Bolaget). Vid undersökningen granskade Finansinspektionen bolagets kreditgivning i form av reverslån, bolagets organisation samt bolagets interna regler och rutiner för kreditgivning och kreditriskhantering.

De iakttagelser som Finansinspektionen gjorde vid platsundersökningen har redovisats i en skrivelse till bolaget daterad den 2 december 2005. Finansinspektionen begärde i den skrivelsen och i en kompletterande skrivelse, daterad den 15 december 2005, att bolaget skulle yttra sig över de brister och felaktigheter som Finansinspektionen redogjort för i skrivelserna. Finansinspektionen informerade bolaget om att i det fall bolaget inte yttrade sig över bristerna eller felaktigheterna i någon del eller inte kom med en tillfredsställande förklaring till dessa så skulle bristerna och felaktigheterna kunna komma att läggas till grund för ett beslut om ingripande mot bolaget. Bolaget inkom med yttrande till Finansinspektionen den 23 december 2005.

Finansinspektionen meddelade bolaget varning den 26 april 2000 på grund av sen rapportering, otillåtna stora exponeringar, sänkt kapitalbas i strid med bolagets tillstånd samt otillåten inlåningsverksamhet (FI Dnr 3654-00-320). Finansinspektionen fann att det förelåg grund för återkallelse av tillståndet men mot bakgrund av att bolaget vidtagit vissa åtgärder så bedömdes det tillräckligt med en varning.

Compliancefunktion och oberoende granskningsfunktion

Av ärendets utredning framgår följande

Enligt bolagets interna instruktion för compliance ska bolagets jurist löpande följa regelefterlevnaden. Kontrollen ska vara förebyggande i syfte att säkerställa att överträdelser inte sker. Kontrollmetoden baseras på att gällande regelverk stäms av mot bolagets faktiska handlande, rutiner och styrdokument. Varje avvikelse från eller överträdelse av regelverket ska rapporteras till bolagets VD. Enligt uppgift från bolaget delas såväl complianceansvaret som internrevisionen mellan bolagets jurist och bolagets controller. I bolagets instruktion för compliance saknas information om på vilket sätt de båda complianceansvariga

fördelar arbetet sinsemellan. Det saknas skriftlig dokumentation över iakttagelser och brister för compliance- och internrevisionsarbetet.

Förutom complianceansvaret och internrevisionen så är bolagets jurist rådgivande delegat i bolagets kreditkommitté. Han ansvarar även för såväl kreditberedning som granskning av ingångna avtal med kunder samt sköter problemkrediter och betalningsförelägganden såvitt avser större kunder.

Bolaget har anfört följande

Det är riktigt att compliancefunktionen löpande rapporterat muntligen till VD och styrelseordföranden. Bolaget har förståelse för att det kan uppfattas som olämpligt att samma personer utför compliance/internrevision och intern kontroll. Styrelsen har beslutat ge compliancefunktionen tillräckliga tidsresurser för sina uppgifter. Bolaget har vidare tagit fram en detaljerad complianceinstruktion. Bolagets jurist har getts i uppdrag att ansvara för kontrollen av bolagets regelefterlevnad (compliance) och ska i denna roll i övrigt vara frikopplad från bolagets affärsdrivande verksamhet. Dennes uppgifter avseende kreditberedning och indrivning läggs i sin helhet på andra anställda. Bolagets jurist kommer inte heller att ingå i någon kreditbeslutsgrupp. Skriftliga rapporter ska kvartalsvis lämnas till VD och styrelse.

Bolaget har i januari 2006 träffat avtal med extern konsult för granskning och utvärdering av bolagets interna kontroll. Funktionen kommer därmed att organisatoriskt vara helt separerad från den verksamhet som ska granskas. Funktionen rapporterar till såväl VD som styrelsen.

Finansinspektionens bedömning

Av 6 kap. 1 § Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag framgår att styrelsen bör se till att det finns en funktion som granskar och utvärderar den interna kontrollen (som innefattar riskkontrollen och compliancefunktionen). Av 6 kap. 2 § samma allmänna råd framgår att funktionen bör vara organisatoriskt helt separerad från verksamheten som ska granskas och att funktionens oberoende innebär att den inte bör delta i den operativa verksamheten.

Av utredningen i ärendet framgår att compliancefunktionen och funktionen för den oberoende granskningen har handhåfts av samma personer. Det innebär att bolagets jurist och bolagets controller i egenskap av ansvariga för den oberoende granskningsfunktionen har granskat och utvärderat sig själva i egenskap av ansvariga för compliancefunktionen. Bolaget har självt medgett att det kan anses olämpligt att dessa båda funktioner handhas av samma personer. Det kan vidare konstateras att åtminstone bolagets jurist deltagit i den operativa verksamheten av bolaget genom bl.a. kreditberedning och handhavande av problemkrediter. Funktionen för den oberoende granskningen har därmed inte heller i detta avseende varit separerad från den verksamhet som ska granskas. Mot

bakgrund av vad som framkommit i ärendet finner Finansinspektionen det utrett att bolaget inte byggt upp funktionen för oberoende granskning i linje med de allmänna råden.

Enligt 6 kap. 2 § LBF ska ett kreditinstitut identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med.

Av förarbetena till LBF (prop. 2002/03:139 s. 278 f) kan utläsas att för att ett kreditinstitut ska kunna sägas ha kontroll över dess risker och uppfylla kravet på en bra riskhantering så måste det i ett kreditinstitut finnas en kontrollfunktion som granskar efterlevnaden av olika system och instruktioner.

Hur funktioner för riskkontroll och kontroll av regelefterlevnad (compliance) lämpligen bör organiseras beror i stor utsträckning på omfattningen och inriktningen av företagets verksamhet. Det är dock angeläget att dessa funktioner har en självständig ställning i förhållande till den affärsdrivande verksamheten. Däremot bör alltid den oberoende granskningsfunktionen (normalt bolagets internrevision) vara organisatoriskt helt separerad från den verksamhet som ska kontrolleras. I uppdraget för denna granskningsfunktion bör även ingå att granska hur funktionerna för riskkontroll och compliance fullgörs. Genom det sätt bolaget organiserat den oberoende granskningsfunktionen saknas det oberoende som krävs för att granskningen ska fungera tillfredsställande. Det förhållandet att personerna ansvariga för compliancefunktionen granskat sig själva i egenskap av ansvariga för den oberoende granskningsfunktionen innebär en uppenbar risk för att granskningen inte sker objektivt. Enligt Finansinspektionens mening finns det så stora brister i organisationen av dessa kontrollfunktioner att bolaget inte kan anses uppfylla de krav på riskhantering som uppställs i 6 kap. 2 § LBF.

Interna riktlinjer och instruktioner

Av ärendets utredning framgår följande

Finansinspektionen har gjort följande iakttagelser. Inför platsundersökningen översändes en kreditpolicy/kreditinstruktion som enligt påskrift faststälts av styrelsen den 19 oktober 2005. Finansinspektionen har tagit del av ett protokoll från styrelsemöte den 18 oktober 2005 (nr 5) och ett protokoll från styrelsemöte den 2 november 2005 (nr 6). Det framgår inte av dessa protokoll att någon kreditpolicy/kreditinstruktion har fastställts. Vid platsundersökningen presenterades ytterligare ett dokument benämnt ”allmänna instruktioner”. Dessa allmänna instruktioner hänvisar också till kreditpolicy fastställd den 19 oktober 2005.

Varken av bolagets kreditpolicy/kreditinstruktion daterad den 19 oktober 2005 eller av dokumentet benämnt ”allmänna instruktioner” regleras i vilken omfattning krediter ska omprövas och vad som gäller för ändring av villkor i tidigare kreditbeslut, t.ex. förlängning av förfallna krediter, ändring av räntevillkor och

säkerheter. Det saknas vidare regler för vilken instans hos bolaget som ska bevilja krediter och hur kreditbeslut med underlag ska dokumenteras.

Bolaget har anfört följande

Bolaget har förståelse för Finansinspektionens inställning att bolagets instruktioner för kreditgivningen är undermåliga och behöver ses över. Skriftliga interna riktlinjer och instruktioner finns i bolaget men de har dock inte setts över i den omfattning som kan krävas i ett kreditmarknadsbolag som växt i den omfattning och hastighet som bolaget gjort. Bolaget genomför nu en total översyn av samtliga riktlinjer och instruktioner för kreditgivningen. I kreditinstruktionen har nu intagits riktlinjer för omprövning och ändring av tidigare kreditbeslut. Omprövning sker fortsättningsvis i december varje år samt löpande när anledning därtill föreligger. Arbetet med färdigställande av nya riktlinjer och instruktioner, samt grundlig information till berörda anställda, har påbörjats och kommer att vara färdigt per den 31 januari 2006. Compliancefunktionen planerar att kontrollera efterlevnaden av de nya dokumenten per den 31 januari 2006 och därefter löpande.

Finansinspektionens bedömning

Enligt 6 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse (LBF) ska styrelsen i ett kreditinstitut se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen.

Bolaget har presenterat en kreditinstruktion som enligt påskrift är fastställd av styrelsen. Därutöver har bolaget presenterat ett dokument benämnt ”allmänna instruktioner”. Dessa dokument innehåller inte regler för vilken instans som beviljar krediter, i vilken omfattning krediter ska omprövas och vad som gäller för ändring av villkor i lämnade krediter. Inte heller innehåller dessa dokument regler för hur kreditbeslut ska dokumenteras. Bolaget har självt anfört att instruktionerna för kreditgivning är undermåliga och behöver ses över. Finansinspektionen kan konstatera att kreditgivningen är en central del i bolagets verksamhet. Bolagets interna instruktioner uppvisar avsaknad av viktiga regler för hur bolagets kreditgivning ska gå till. Finansinspektionen finner därmed att bolaget inte uppfyller kravet i 6 kap. 5 § LBF att styrelsen ska se till att det finns skriftliga interna instruktioner i den omfattning som behövs för att styra rörelsen.

Allmänt om kredithanteringens samt krediter särskilt granskade av Finansinspektionen

Av ärendets utredning framgår följande

Bolagets kreditportfölj uppgick enligt bolagets balansrapport per den 31 oktober 2005 till 223,4 miljoner kr. Av dessa uppgick reverslån och a conto-

fordringar till 110 miljoner. Resterande del består till största del av fakturabelåning.

Vid Finansinspektionens platsundersökning hos bolaget framkom att det saknades tillfredsställande systemstöd för krediter med undantag för fakturabelåningen. Bolaget kunde inte ta fram uppgifter om oreglerade fordringar äldre än sextio dagar. Inte heller kunde bolaget ta fram uppgifter om upplupna räntor för oreglerade lån. Finansinspektionen har anmärkt att det varken finns systemstöd eller fungerande kravrutiner vilket fått till följd att för ett stort antal förfallna reverslån har kunderna varken krävts skriftligen eller krediterna bokföringsmässigt behandlats som oreglerade krediter äldre än sextio dagar. Finansinspektionen fann att det rådde stor oordning på ett flertal fordringar vilket i sin tur kan innebära en osäkerhet om värdet på dessa tillgångar.

Av bolagets kreditpolicy och instruktioner framgår att andra lån än factoring, t.ex. ”korttidsreverslån skall kunna beviljas endast om säkerheterna anses som mycket ’höga’”. Som exempel på säkerheter anges överlåten betalning från staten eller försäkringsbolag, överlåten skatteåterbäring, borgen från mycket kapitalstark person eller säkerhet i fast egendom.

Vid platsundersökningen överlämnades en förteckning över reverslånekunder och skuldbelopp benämnd ”Bokslutsbilaga 2005-12-31”. Förteckningen innehåller belopp på sammanlagt 17, 2 miljoner kr. Samtidigt överlämnades en förteckning benämnd ”Kreditmöteslista 05-11-28” innehållande en förteckning på factoring- och lånekunder om totalt 98 828 000 kr resp. 110 749 000 kr. Finansinspektionen granskade vid platsundersökningen ett trettio-tal akter avseende reverslån. I samtliga dessa akter saknades uppgift om beslutsinstans för kreditbesluten och i flertalet akter saknades även tillfredsställande underlag för kreditprövningen. Vid förfrågan om vilka lån som var oreglerade och hur stor eventuell upplupen ränta var så kunde det inte uppges på grund av att system saknades för bevakning och avisering av såväl förfallna som icke förfallna belopp. Av skuldebrevens att döma så är huvuddelen av de granskade krediterna förfallna till betalning.

Finansinspektionen har granskat vissa av bolagets lämnade krediter. Vid den granskningen har bl.a. följande framkommit. Bolaget har lämnat kredit till två bolag (nedan Bolag A och Bolag B) som båda har försatts i konkurs under år 2005. Den aktuella fordran på Bolag A uppgår till drygt 3,7 miljoner kr och på Bolag B drygt 3 miljoner kr. Finansinspektionen har efterfrågat bolagets uppskattning av nedskrivningsbehovet för dessa krediter.

Bolaget har vidare lämnat flera krediter till en fysisk person C på totalt 1,2 miljoner kronor. Krediterna till C förföll till betalning 30 juni 2002, 31 december 2002, 31 december 2003 och den 31 mars 2005. Som säkerhet för krediterna till C har upptagits 49 % av aktierna i ett bolag som försattes i konkurs 2002 och där konkursen avslutades i maj 2004. För en av krediterna till C har även aktier i ett utländskt bolag tagits upp som säkerhet.

De krediter som redovisats ovan uppgår till knappt åtta miljoner vilket utgör drygt sju procent av totalt utestående reverslån på 110 miljoner kr.

Den stämмоvalde revisorn har för både räkenskapsåret 2003 och 2004 i rapporter, daterade 23 mars 2004 respektive 10 augusti 2005, riktat allvarlig kritik mot bolagets rutiner och hantering av krediter. Av rapporterna framkommer bl.a. följande. Revisorn har konstaterat att många av bolagets rutiner inte fungerar tillfredsställande. Det finns t.ex. inte någon rutin för hur man hanterar förlängda krediter eller hur hanteringen fungerar avseende hur förfallna räntor ska följas upp. Systemet medför att räntefordringar för kreditgivning utanför systemet för fakturabelåning handhas manuellt och det medför risk för att ränteberäkning inte sker och att ränteberäkningar lätt kan bli felaktiga. Bolaget har mycket dåliga regler avseende kravrutiner och långtidsbevakning av förfallna bortskrivna fordringar. Ingen eller mycket dålig uppföljning sker av gamla krediter. Det finns risk för stora framtida kundförluster. Vid genomgång av posten utlåning till allmänheten framkom att det fanns många och stora belopp som förfallit till betalning sedan lång tid tillbaka. Flertalet av dessa fordringar har inte följts upp med påminnelser eller krav på flera år trots att de varit förfallna till betalning. Detta förfarande kan inte vara acceptabelt. Det är revisorns absoluta mening att bolaget omgående stärker sin kravrutin och tillsätter de resurser som krävs för att kräva in gamla krediter.

Bolaget har anfört följande

Bolaget har beträffande systemstödet anfört följande. Systemstödet har varit under utveckling sedan denna typ av krediter började hanteras av bolaget under hösten 2004. Systemstödet är nu färdigutvecklat och delar av det börjar användas i bolaget per den 31 december 2005. Antalet krediter av denna typ har varit få till antalet och uppgår per den 21 december 2005 till 71 stycken. Bolaget har hittills identifierat, mätt, styrt och kontrollerat de kreditrisker som denna typ av krediter medfört. Det ska poängteras att inga kreditförluster inträffat eller riskeerat att inträffa till följd av att adekvat systemstöd under en period saknats.

Bolaget har beträffande ställande av säkerhet anfört följande. Bolaget vill förtydliga att givetvis lämnas exempelvis s.k. in blacolån till mindre belopp. Vidare lämnar bolaget kredit till låntagare som kan presentera säkerheter som besitter exekutivt värde som står i paritet med kreditbeloppet. Säkerheten anses därmed fullgod för dylik kredit. Förutom realsäkerheter har bolaget i vissa kreditförhållanden även accepterat olika typer av lös egendom som säkerhet, oftast i kombination med borgensåtaganden.

När det gäller Finansinspektionens påpekande att det saknas beslutsinstans för kreditbeslut i granskade akter så vill bolaget anföra att eftersom beslut av samtliga reverslånekrediter fattas av kreditchefen och VD (tillika ägarna) tillsammans har bolaget inte funnit anledning att skriftligen dokumentera detta. Krediterna beviljas skriftligen i respektive kreditavtal. Endast kreditchefen respektive VD äger rätt att för bolagets räkning signera dessa avtal. Av denna ordning följer för bolagets del med tydlighet hur beslutsinstansen varit i respektive kre-

dit. Sedan början av december 2005 använder sig bolaget av en skriftlig kreditbeslutsordning av minst två personer i kreditbeslutande befattning. Vad avser underlag för kreditprövning använder bolaget sig av utdrag från UC och Infotorg i mycket stor utsträckning, vilka systematiskt biläggs akten för det fall någon för kreditbeviljningen adekvat information framkommit. Bolaget kontrollerar regelmässigt vad krediten ska användas till. I förekommande fall begärs eventuella årsredovisningar och budgetar in samt annan dokumentation som kan hjälpa bolaget att bilda sig en uppfattning dels om värdet av erbjudna säkerheter, dels om kredittagarens återbetalningsförmåga under överskådlig tid. Vad avser överskådlig tid har bolaget i konsumentkredithänseende anammat den praxis som utvecklas avseende Skuldsaneringslagen (1994:334). Sedan början av december 2005 använder sig bolaget av ett skriftligt beslutsunderlag som sammanfattar kredittagarens uppgifter, avsikt med krediten, utförlig värdering och resonemang kring lämnade säkerheter, affärsrörelsens lönsamhet samt återbetalningsförmåga.

Bolaget har beträffande de enskilda krediterna anfört följande. När det gäller krediten till Bolag A består bolagets säkerhet av borgensåtagande samt mjukvara. Det är svårt att bedöma storleken av reserveringsbehovet men det omedelbara behovet uppgår inte till mer än 2 miljoner kr. När det gäller krediten till Bolag B kan utdelning i konkursen inte förväntas. Bolaget kommer att föra talan om återvinning. Därutöver har borgensman krävts för engagemanget. Borgensmannen hävdar att åtagandet vore för långtgående för honom. Fastställetalan ska föras mot borgensmannen. Bolaget bedömer i nuläget att ett omedelbart nedskrivningsbehov om 2 miljoner kr föreligger. Beträffande krediterna till C har det vid en omprövning av krediterna beslutats att indrivning av krediten ska påbörjas under januari 2006. Krediten ska vara slutligt reglerad inom tolv månader alternativt ska en avbetalningsplan upprättas med minst 25 000 kr per månad. Omprövningen har åskådliggjort behovet av att öka säkerhetsmassan varför säkerheten för den senaste krediten, aktier i ett utländskt bolag, ska omvandlas till en generell pantförskrivning för det totala kreditengagemanget. Vidare har beslutats att C inte ska beviljas ytterligare lån förrän den idag uppkomna skulden har reglerats.

Finansinspektionens bedömning

I 6 kap. LBF finns övergripande bestämmelser om ett kreditinstituts rörelse. I 6 kap. 1 § nämnda lag finns regler om soliditet och likviditet och där föreskrivs att ett kreditinstituts rörelse ska drivas på ett sådant sätt att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. I 6 kap. 2 § återfinns regler om riskhantering och där föreskrivs att ett kreditinstitut ska identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Det framgår vidare att institutet särskilt ska se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras.

Av bestämmelsen i 6 kap. 2 § LBF följer att bolaget ska ha ett system som gör det möjligt att identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Det är ostridigt att bolaget saknat ett tillfredsställande databaserat systemstöd för krediter såvitt avser reverslån. Bolaget har uppgett att antalet krediter av denna typ varit få, 71 stycken per den 21 december 2005, och att några kreditförluster inte uppstått på grund av avsaknad av systemstöd. Finansinspektionen kan inledningsvis konstatera att bolagets kreditportfölj beloppsmässigt i det närmaste till hälften består av reverslån. Kreditgivning i form av reverslån är således en betydande del av bolagets verksamhet. I bolagets fall har hanteringen av reverslånen, åtminstone vad gäller det stora flertalet, skötts manuellt. Frågan är då om bolagets manuella system gjort det möjligt att identifiera, mäta, styra och ha kontroll över de verksamhetens risker. Varken av den förteckning över reverslånekunder och skuldbelopp benämnd "Bokslutsbilaga 2005-12-31" eller av den förteckning benämnd "Kreditmöteslista 05-11-28" innehållande en förteckning på factoring- och lånekunder framgår t.ex. förfallna belopp eller hur stor eventuell upplupen ränta är. Finansinspektionen finner det anmärkningsvärt att bolaget inte på begäran kunnat ta fram dessa uppgifter. Bolaget har självt uppgett att uppgifterna inte kunnat tas fram eftersom det saknas system för bevakning och avisering av såväl förfallna som icke förfallna belopp. I flertalet akter som Finansinspektionen granskat ger skuldebrevens stöd för att krediterna är förfallna till betalning. Mot bakgrund av vad som framkommit om den manuella hanteringen av reverslånen får det anses visat att den hanteringen haft uppenbara brister vad gäller bevakning av förfallna belopp både när det gäller kreditbelopp och ränta. Bolaget har därmed inte heller kontroll över om dessa kreditrisker är så stora att det kan medföra att bolagets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. Vad Finansinspektionen funnit i sin granskning av bolaget stöds även av den kritik den stämмоvalde revisorn lämnat i sina rapporter. Det är mycket anmärkningsvärt att bolaget inte rättat upp sina rutiner för hantering av krediter trots att den stämмоvalde revisorn för såväl 2003 som 2004 års räkenskapsår riktat allvarlig kritik för brister på detta område. Sammanfattningsvis anser Finansinspektionen att bolaget inte haft ett sådana rutiner och system för att hantera reverslån som gjort det möjligt för bolaget att identifiera, mäta, styra och ha kontroll över sina kreditrisker. Bolaget har därmed inte uppfyllt kravet i 6 kap. 2 § LBF.

Härefter har Finansinspektionen att ta ställning till om enskilda krediter har behandlats i enlighet med gällande regler i 8 kap. LBF.

Enligt 8 kap. 1 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse ska ett kreditinstitut, innan det beslutar att bevilja en kredit pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras. Av samma stycke framgår vidare att institutet får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda.

Enligt 8 kap. 3 § samma lag ska ett kreditinstituts kreditbeslut dokumenteras så att beslutsunderlaget redovisas och att kreditärendets hantering även i övrigt kan följas.

Finansinspektionen börjar med att ta ställning till om bolaget brutit mot reglerna om dokumentation i 8 kap. 3 § LBF. Finansinspektionen har granskat ett trettiotal antal akter och i flertalet av dessa så saknades tillfredställande dokumentation såvitt avser underlag för kreditprövningen. Bolaget har inte invänt mot Finansinspektionens uppfattning att tillfredsställande dokumentation saknas. Istället har bolaget uppgett att bolaget sedan december 2005 använder sig av ett skriftligt beslutsunderlag med sammanfattning av kredittagarens uppgifter, avsikt med krediten, utförlig värdering och resonemang kring lämnade säkerheter, affärsrörelsens lönsamhet samt återbetalningsförmåga. Det är uppenbart att bolaget infört denna ordning med anledning av Finansinspektionens platsundersökning och efterföljande skrivelse till bolaget. Bolagets uppgift om ändrade rutiner vad gäller dokumentation ger också stöd för att dessa rutiner inte funnits dessförinnan. Finansinspektionen kan med fog konstatera att bolaget inte dokumenterat kreditbeslut på det sätt som föreskrivs i 8 kap. 3 § LBF.

Härefter tar Finansinspektionen ställning till om bolaget brutit mot reglerna om kreditprövning enligt 8 kap. 1 § LBF. Den kreditprövning bolaget ska göra innefattar bland annat en prövning av kredittagarens ekonomiska förhållanden och även en prövning av ställda säkerheter. Eftersom bolaget inte har dokumenterat kreditbesluten med beslutsunderlag så att kreditärendets hantering kan följas är det svårt att genom en granskning av akterna ta ställning till hur kreditprövningen har gått till. I flera fall synes säkerhet ha ställts i form av personlig borgen eller andra säkerheter i form av lös egendom. Det är svårt för Finansinspektionen att bilda sig en uppfattning om hur pass stark en sådan säkerhet är och det finns anledning att anta att bolaget har borde ha samma svårigheter. I brist på dokumentation och ytterligare utredning kan dock Finansinspektionen inte visa att bolaget har åsidosatt reglerna i 8 kap. 1 § LBF.

Särskilt om jävskrediter

Av ärendets utredning framgår följande

Av styrelsen arbetsordning fastställd den 19 december 2003 framgår inte att styrelsen ska besluta om krediter till den s.k. jävskretsen enligt 8 kap. 5 § LBF. Vidare framgår inte heller av bolagets kreditinstruktion hur dessa krediter lämnas vad avser villkor m.m. Bolaget har på begäran inte kunnat lämna ut en förteckning över krediter som lämnats till personer i jävskretsen. Bolaget har uppgett att en sådan förteckning inte finns. Bolaget har vidare uppgett att samtliga i bolaget, såväl ledning som personal, ingår i jävskretsen samt att räntesättningen för jävskrediter ska uppgå till 5 procent.

Den förteckning över reverslån som bolaget överlämnade vid platsundersökningen innehåller endast namn på låntagare samt belopp. Vid granskningen av denna återfanns namn på anställda i bolaget och Finansinspektionen granskade ett antal krediter som bedömdes vara uppenbara jävskrediter. I samtliga granskade jävskrediter saknades underlag för kreditprövning och uppgifter om be-

slutsinstans för beviljande av krediten. Därutöver fann Finansinspektionen följande.

Enligt förteckningen över reversslån har bolaget en fordran på en styrelseledamot tillika kreditchef om 1 000 000 kr. I kreditakten fanns tre skuldebrev på ett sammanlagt belopp om 2 690 000 kr (ett skuldebrev om 1 100 000 kr daterat 2005-06-28, ett skuldebrev om 190 000 kr daterat 2005-11-07 och ett skuldebrev om 2 400 000 kr daterat 2005-10-31). Enligt skuldebreven utgår ränta med 5 procent. Säkerheter för lånen tycks saknas. Det saknas underlag för prövningen av kredittagarens återbetalningsförmåga samt uppgift om vem/vilka som beviljat lånen. Någon behandling av kreditärendena återfinns inte i något styrelseprotokoll. Enligt låntagaren kommer ränta betalas när skulden återbetalas.

Enligt förteckningen över reversslån har bolaget en fordran på person anställd som bolagsjurist om 85 000 kr. Denne person är kreditberedare och rådgivare för större kunders kreditpropåer, ansvarig för kreditkontroll samt tillsammans med annan complianceansvarig och ansvarig för internrevisionen. I kreditakten fanns ett skuldebrev om 143 500 kr med en påklustrad post it-lapp där det antecknats att 118 500 kr var nedamorterat 2005-06-27. På Finansinspektionens förfrågan överlämnades ytterligare två skuldebrev om 30 000 kr vardera. Säkerheter för krediterna tycks saknas. Enligt skuldebreven om 30 000 utgår ränta enligt särskild överenskommelse. Denna särskilda överenskommelse saknas i akten. Krediterna förföll till betalning 2005-03-30 respektive 2005-08-01. Låntagaren hade enligt egen uppgift glömt bort att han hade krediterna.

Bolaget har anfört följande

Styrelsens arbetsordning kommer att ändras så att det av den framgår att beslut om krediter till personer i jävskretsen ska beslutas av styrelsen. Arbetsordningen kommer att ändras och fastställas vid 2006 års konstituerande styrelsemöte.

Bolaget avser fortsättningsvis inte behandla krediter till anställda, förutom till personer i ledningsgruppen, såsom jävskrediter. Bolaget har nu upprättat en förteckning över jävskrediter.

Beträffande krediten till styrelseledamoten tillika kreditchefen har uttagna pantbrev i fastigheter sänts in till inskrivningsmyndigheten i december 2005. Nya reverser har upprättats med marknadsmässiga ränte- och amorteringsvillkor.

Beträffande krediten till bolagsjuristen så menar bolaget att denne inte ingår i jävskretsen. De två krediterna om 30 000 kr vardera har båda till fullo avbetalats i mars 2005. Betalningarna hade emellertid inte bokförts av bolaget vid tidpunkten för Finansinspektionens platsundersökning. Krediten om 143 500 kr avbetalades med 118 500 kr den 27 juni 2005. Bolagsjuristens totala kredit hos bolaget var vid tidpunkten för platsundersökningen 25 000 kr och det hade kunnat bekräftas av låntagaren själv.

Finansinspektionens bedömning

Enligt 8 kap. 3 § samma lag ska ett kreditinstituts kreditbeslut dokumenteras så att beslutsunderlaget redovisas och att kreditärendets hantering även i övrigt kan följas.

Av 8 kap. 5 § LBF följer att ett kreditinstitut inte får ingå avtal på andra villkor än sådana som institutet normalt tillämpar eller ingå andra avtal på villkor som inte är marknadsmässigt betingade med eller till förmån för bl.a. styrelseledamot.

Enligt 8 kap. 6 § LBF ska institutets styrelse behandla ärenden som avses i 8 kap. 5 § LBF och styrelsen ska vidare i en förteckning föra in uppgifter om de avtal som har träffats.

Vad gäller reglerna om dokumentation i 8 kap. 3 § LBF gör Finansinspektionen följande bedömning. Det är i ärendet utrett att det beträffande krediterna till styrelseledamoten tillika kreditchefen saknas dokumentation om vem som beviljat krediten samt utredning om kredittagarens återbetalningsförmåga. Finansinspektionen gör samma bedömning när det gäller hanteringen av denna kredit som när det gäller övriga granskade krediter och konstaterar att bolaget inte dokumenterat kreditbeslut på det sätt som föreskrivs i 8 kap. 3 § LBF.

När det gäller frågan om bolaget följt reglerna i 8 kap. 5 § LBF kan det först konstateras att styrelseledamoten tillika kreditchefen i egenskap av styrelseledamot är en sådan person som ingår i den s.k. jävskretsen. För den ifrågavarande krediten utgår en ränta om 5 procent. Vid platsundersökningen framkom att räntan betalas först när lånet slutbetalas. Bolaget har i sin svarsskrivelse till Finansinspektionen uppgett att nya reverser med marknadsmässiga ränte- och amorteringsvillkor upprättats. Finansinspektionen tolkar detta som att bolaget självt anser att marknadsmässiga ränte- och amorteringsvillkor inte gällde för krediten dessförinnan. Oavsett bolagets inställning anser Finansinspektionen att lämnande av kredit där räntan inte betalas löpande utan först när krediten slutbetalas inte kan anses vara på sådana villkor som bolaget normalt tillämpar. Visserligen har det framkommit att bolaget har haft dålig kontroll över räntebetalningar på flera av de andra krediterna men det har inte gjorts gällande att de krediterna ingåtts på sådana villkor att ränta inte ska betalas löpande. Finansinspektionen gör därmed den bedömningen att krediten till styrelseledamoten tillika kreditchefen, i strid med 8 kap. 5 § LBF, lämnats på andra villkor än sådana som bolaget normalt tillämpar.

Bolaget har självt uppgett att jävskrediter behandlats av kreditchef och VD i samråd med styrelsen. Det är därmed ostridigt att bolaget inte följt regeln i

8 kap. 6 § första meningen LBF som stadgar att styrelsen ska behandla sådana krediter. Att bolaget uppgett att kreditchef och VD samrått med styrelsen innebär inte att styrelsen kan anses beslutande. Finansinspektionen noterar att det är kreditchefen som har varit den aktuella låntagaren. Det är högst anmärkningsvärt att krediten sålunda beviljats av honom själv, låt vara i förening med annan. Det får vidare anses utrett i ärendet att någon förteckning enligt 8 kap. 6 § andra meningen LBF över jävskrediter inte funnits. Bolaget har först till sin svarsskrivelse den 21 december 2005 bifogat en sådan förteckning. Bolaget har därmed även i detta avseende brutit mot 8 kap. 6 § LBF.

När det gäller krediterna till bolagsjuristen så har bolaget i sin svarsskrivelse till Finansinspektionen ändrat sin syn på vilka som ingår i jävskretsen och bolaget betraktar numera inte bolagsjuristen som ingående i jävskretsen. Finansinspektionen delar bolagets bedömning. Även om krediterna till bolagsjuristen inte omfattas av reglerna i 8 kap. 5 § LBF så kan Finansinspektionen konstatera att det även för dessa krediter saknas dokumentation i enlighet med 8 kap. 3 § LBF.

Ingripande mot bolaget

Bolaget har i huvudsak anfört följande

Det finns anledning till kritik mot bolaget. Bolaget har inte anpassat sin organisation och sina rutiner i tillräcklig grad, särskilt med hänsyn till att bolaget vuxit i snabb takt under de senast arton månaderna. Det ska understrykas att ikraftträdandet av LBF den 1 juli 2004, och därmed möjligheten för kreditmarknadsbolag att omfattas av statlig insättningsgaranti, inneburit en helt ny situation för bolaget. Bolaget är medvetet om att nu beslutad åtgärdsplan och påbörjad implementering av densamma borde ha påbörjats tidigare. Bolaget har emellertid diskuterat och initierat genomförandet av sådana förändringar alltsedan sommaren 2004. När bolaget började ta emot insättningar som omfattades av den statliga insättningsgarantin var trycket på bolaget att hinna med att hantera allmänhetens förfrågningar och insättningar betydande och påverkade till viss del bolagets övriga verksamhet. Bolaget avsåg redan under våren 2005 att genomföra långtgående organisationsförändringar, vilka samtliga skulle kraftigt förstärka kreditgivningsrutiner, riskkontroll och compliancefunktionen. Bolaget upptäckte emellertid under sommaren 2005 att en av bolagets factoringkunder utsatt bolaget för bedrägeriförsök. Genom intensivt arbete förmådde bolaget under sommaren/hösten agera på sätt att kreditförlust kunde undvikas. Fastän bolaget är medvetet om att det inte ursäktar att bolaget inte genomfört strukturförändringar och övrig uppstramning i ett tidigare skede, så har denna händelse haft en något uppställande effekt på bolagets struktur- och utvecklingsarbete. Under senhösten påbörjades sedermera organisationsförändringarna i bolaget.

Bolagets ambition är i nuläget att inte växa ytterligare förrän en sund och behövlig konsolidering genomförts. Bolaget uppskattar denna fas till cirka sex månader. Först därefter, när över genomsnittet väl fungerande rutiner präglar

bolaget, ämnar bolaget att flytta fokus från konsolidering till fortsatt tillväxt. Bolaget har i december 2005 anlitat extern konsult för att bistå bolaget med att anpassa interna dokument till den nya organisationen och bolagets behov i övrigt. Enligt en upprättat tidsplan ska en total översyn vara avslutad per den 31 januari 2006. Bolagets två ägare Stefan Rundgren och Niclas Rundgren har ingått avtal enligt vilket en extern investerare genom nyemission ska förvärva fem procent av bolagets moderbolag. Likvid ska erläggas och tillträde till aktierna ska ske senast den 31 januari 2006. Ytterligare försäljning från huvudägarna planeras. Bolaget anställde den 14 november 2005 en ny economichef. Niclas Rundgren avser att sluta som kreditchef och istället påbörja en anställning inom försäljningsfunktionen. Rekrytering av ny kreditchef har genomförts under januari, varvid en sökande med 25 års erfarenhet från bank kvarstår. Slutförhandlingar med denne person är inplanerade under vecka 5. Patrik Lerpard och Niclas Rundgren har utträtt ur bolagets styrelse. Rekrytering av nya externa styrelseledamöter med erfarenhet av bank-, finans- och fastighetsbranschen pågår. Stefan Rundgren har avgått som VD och från och med 9 januari 2006 trädde i hans ställe Patrik Lerpard in. Stefan Rundgren har i den nya organisationen övergått till en tjänst som IT-chef.

Genom bolagets grundliga organisationsförändring har bolagets riskhantering stärkts och sundhet förbättrats. Genom en översyn av bolagets riktlinjer och styrdokument har kreditprövning, beslutsunderlag och dokumentation väsentligt förbättrats. Dualitetsprincipen är till fullo genomförd genom tydliga avgränsningar mellan bolagets olika funktioner. Bolaget gör den bedömningen att de sammantagna åtgärder som vidtagits sedan Finansinspektionens platsundersökning bland annat medfört att bolagets kreditkultur stärkts, vilket ofrånkomligt påverkar bolagets stabilitet gynnsamt. Ett eventuellt ingripande mot bolaget för tidigare brister i bolaget bör vara proportionell till bolagets nya situation och förmåga att driva finansieringsrörelse.

Finansinspektionens bedömning

Enligt 15 kap. 1 § första stycket LBF ska Finansinspektionen ingripa om ett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt LBF, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, institutets bolagsordning eller interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets verksamhet. Enligt andra stycket samma paragraf ska vid allvarlig överträdelse institutets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Utredningen i ärendet visar att bolaget har åsidosatt flera bestämmelser i LBF. De regler som bolaget åsidosatt är centrala regler som ska styra bolagets verksamhet vad avser bl.a. hantering av krediter. Det är i detta fall fråga om systematiskt åsidosättande av dessa för bolaget centrala regler. Finansinspektionen finner det visat att skäl för återkallelse föreligger. Vad bolaget anfört om skälen till varför förbättringar inte skett tidigare medför inte någon annan bedömning från Finansinspektionens sida.

Härefter har Finansinspektionen att ta ställning till om det, istället för att återkalla bolagets tillstånd, är tillräckligt att meddela varning.

I förarbetena till LBF (prop. 2002/03:139 s. 383) anges bl.a. följande. Varning bör vara ett alternativ till återkallelse av tillståndet. Varning bör kunna tillgripas när förutsättningar för återkallelse i och för sig finns men varning i det enskilda fallet framstår som en tillräcklig åtgärd. Omständigheter som kan göra att varning framstår som tillräckligt kan vara att institutet inte kan befaras upprepa överträdelsen och att prognosen för institutet därför är god eller att man från institutets sida inte förstod bättre när överträdelsen skedde.

Finansinspektionen kan konstatera att de allvarliga bristerna vad gäller hanteringen av krediter har funnits under lång tid hos bolaget. Trots allvarliga påpekanden från den stämмоvalde revisorn vid två räkenskapsår i rad har inte bolaget agerat så att verksamheten drivs så som lagen föreskriver. Bolaget kan därför svårigen sägas ha varit ovetande om de brister som förelåg. Det förhållandet att Finansinspektionen tidigare meddelat bolaget en varning är, trots den tid som förflutit sedan dess, en omständighet som det inte går att helt bortse från. De brister som då låg till grund för ett ingripande är visserligen andra brister än de som nu läggs bolaget till last men visar inte desto mindre på en bristande förmåga hos bolaget att följa de regler som gäller för ett kreditmarknadsbolag. Efter Finansinspektionens platsundersökning har bolaget påbörjat ett större förändringsarbete i syfte att förbättra organisation och rutiner. De förändringar som bolaget har genomfört vad gäller interna instruktioner är i linje med vad som föreskrivs i lag och är naturligtvis ett steg i rätt riktning. Även de planer bolaget har vad gäller förändringar i ägarstrukturen och i ledningen är något som kan leda till en bättre kontroll i bolaget. Flera av dessa organisationsförändringar är dock ännu inte klara och det är därför mycket svårt att förutse hur den framtida organisationen kommer att se ut och hur den kommer att fungera. Även om de organisationsförändringar som planeras och som delvis har genomförts visar sig leda till att bolaget får en bättre kontroll över sin verksamhet så kvarstår den omständigheten att det råder stor osäkerhet vad gäller flera krediter och där befarad kreditförlust inte beaktats, att rutiner för avisering av ränta och amortering inte finns samt att det överlag är mycket dålig uppföljning av förfallna krediter. Detta visar att bolaget inte har en uppfattning om riskerna för kreditförluster och denna osäkerhet om bolagets ekonomiska ställning kvarstår även efter en organisationsförändring. Finansinspektionen ser mycket allvarligt på bolagets kredithantering och de risker det kan medföra. Mot den bakgrunden kan Finansinspektionen, trots beaktande av de genomförda och planerade organisationsförändringarna, inte se att prognosen för bolaget är god. Finansinspektionen kan därför nu inte se att prognosen för bolaget är god. En varning framstår inte som tillräcklig i detta fall och något annat ingripande än återkallelse kan därför inte komma ifråga.

De brister som Finansinspektionen har funnit vad gäller den interna styrningen och kontroll och hanteringen av krediter är så allvarliga att det finns risk för att insättarnas medel äventyras. Det finns därför skäl att bestämma att beslutet om återkallelse ska gälla omedelbart.

Finansinspektionen anser att det är rimligt att bolaget ges en inte alltför kort tid för att avveckla den tillståndspliktiga verksamheten. En avvecklingstid om sex månader framstår därmed som rimlig.

Beslut i detta ärende har meddelats av styrelsen. I den slutliga handläggningen har, förutom generaldirektören Ingrid Bonde, chefsjuristen Gent Jansson och enhetschefen Åsa Arffman deltagit. Föredragande har varit juristen Martina Jäderlund.

Bengt Westerberg
Styrelseordförande

Martina Jäderlund
Jurist
08-787 82 25